

**Міністерство освіти і науки України
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
НН Юридичний інститут**

Кохан Н.В.

**Методичні вказівки
для підготовки до семінарських занять
з навчальної дисципліни «Захист трудових прав працівників»
для студентів 4 курсу заочної форми навчання
НН Юридичного інституту
ОПП «Право»**

Івано-Франківськ, 2021

Затверджено на засіданні кафедри трудового, екологічного та аграрного права
навчально-наукового Юридичного інституту
Протокол № 1 від 31 серпня 2021 року

Затверджено на засіданні науково-методичної ради навчально-наукового
Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені
Василя Стефаника Протокол № 1 від 01 жовтня 2021 року

Затверджено на засіданні Вченої ради Навчально-наукового Юридичного
інституту Прикарпатського національного університету імені Василя
Стефаника Протокол № 1 від 01 жовтня 2021 року

Кохан Н. В. Методичні вказівки для підготовки до семінарських занять із
навчальної дисципліни «Захист трудових прав працівників» для студентів 4-го
курсу заочної форми навчання НН Юридичного інституту ОПП «Право». Івано-
Франківськ : НН Юридичний інститут Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника, 2021. 10с.

Методичні вказівки для підготовки до семінарських занять
розроблені на основі навчального плану НН Юридичного інституту
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», робочої
програми з навчальної дисципліни «Захист трудових прав працівників».

Методичні вказівки містять питання, які виносяться для обговорення
на семінарському занятті та комплекс практичних завдань для кращого
засвоєння отриманих теоретичних знань студентами.

Зміст

1. ПЕРЕДМОВА	4
2. Методичні вказівки для підготовки до семінарських занять	6
<u>Семінарське заняття №1</u>	
Тема № 6 Адміністративно-правовий захист трудових прав працівників	6
Тема № 7 Громадський захист трудових прав працівників.....	7
<u>Семінарське заняття №2</u>	
Тема № 8 Самозахист трудових прав працівників.....	8

ПЕРЕДМОВА

Трудове право, як одна з провідних галузей права України характеризується високим рівнем динамізму. Рухомість норм трудового законодавства забезпечується змінами у системі соціально-політичних і, насамперед, економічних відносин в країні, використання досвіду міжнародно-правового регулювання трудових правовідносин, процесом внесення змін до діючої Конституції України.

В умовах застосування договірного методу регулювання праці, значно збільшилася кількість порушень трудових прав працівників. Тому вивчення даної навчальної дисципліни передбачає вивчення студентами юридичних форм та способів захисту порушеного права на працю.

З цією метою, згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

мати: теоретичні знання у сфері захисту трудових прав працівників, отриманні необхідних юридичних знань щодо захисної функції трудового права, поняття правової охорони та правового захисту трудових прав працівників, окремих правових форми захисту трудових прав працівників з метою вирішення конкретних питань практичної діяльності щодо захисту трудових прав працівників.

вміти: орієнтуватися у системі джерел трудового права, аналізувати й узагальнювати вивчений матеріал, правильно застосовувати норми трудового та норми процесуальних галузей права в практичній діяльності а також сформулювати навички щодо самостійного розв'язання практичних проблем, які виникають у процесі реалізації трудових прав працівників, правильного застосування норм трудового законодавства.

Основою для підготовки до семінарських (практичних) занять є такі навчальні підручники та посібники, які є загальними для всіх тем, а саме:

- Болотіна Н.Б. Трудове право України. Підручник. Київ: Знання, 2008. 860с.
- Бойко М.Д., Хазін М.А. Трудове право України. Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 400.
- Бурак В.Я. Правові засади захисту трудових прав працівників. Київ: Істина, 2013. 186с.
- Вавженчук С.Я. Охорона та захист трудових прав працівників. Підручник. Харків: Право, 2016. 560с. <https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/214/1-22.pdf>
- Вавженчук С.Я. Колективний захист трудових прав працівників за допомогою профспілок у сучасних умовах. Публічне право. 2011. №3. Ст. 108-113. <http://www.yourfuture.org.ua/ua/pb/2011/3/Vavzhenchuk.pdf>
- Венедіктов С.В. Трудове право України. Підручник. Київ: «Видавництво Людмила», 2021. 216с.
- Журавель В.І. Концепція оптимізації співвідношення індивідуальних та колективних форм захисту трудових прав працівників. Юркнига, 2017. 442с.
- Іншин М.І. Трудове право України. Підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 600с.
- Іванов Ю.Ф., Іванова М.В. Трудове право України. Навчальний посібник. Київ: Правова Єдність редакція юридичних видань, 2020. 442с.
- Кайда Н.Я. Проблеми адаптації трудового законодавства України до законодавства ЄС. Монографія. ЦУЛ, 2020.360с.
- Лагутіна І. В.Форми захисту трудових прав працівників: Монографія. Одеса: Фенікс, 2008. 160 с.
- Лазор В. В. Правове регулювання трудових спорів, конфліктів і прядок їх вирішення на сучасному етапі: Монографія. Луганськ: Вид-во «Література», 2004. 352 с.
- Роїна О.М. Вирішення індивідуальних та колективних трудових спорів. Київ, 2005.
- Трудове право України. Академічний курс. Підручник. За заг. ред. Пилипенка П.Д. 5-те вид., переробл. і доп. Київ: Ін Юре, 2014. 552с.
- Трудове право України: Підручник. За заг. ред. М.І. Іншина, В.Л. Костюка. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 593с.
- Трудове право (в схемах та визначеннях) : Навчальний посібник. За заг. ред. Коваленко А. В., Юнін О. С., Савельєва М. О. та ін. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2017. 166с.

<http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/492/3/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%B7%20%D0%A2%D0%9F%20%D1%81%D1%85%D0%B5%D0%BC%D0%B8%20%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82.pdf>

У методичних вказівках для підготовки до семінарських (практичних) занять, до тем, які виносяться на розгляд подається коротка анотація теми, детальний перелік питань, які виносяться на обговорення на занятті, перелік контрольних питань, які передбачають конкретизацію основних положень теми, термінологічні і практичні завдання до теми, а також літературу для глибшого та всебічного опанування студентами певної теми.

Підготовка до семінарських занять не вимагає від студентів переписування в зошит положень із підручників, однак для належних, обґрунтованих відповідей в зошит студентами можуть вказуватись номери статей чи посилання на певний нормативний акт, положення. Разом з тим, студент може скласти план відповіді на кожне питання теми для полегшеної відповіді.

Проте, у письмовому вигляді студенти повинні виконувати термінологічні та практичні завдання із зазначенням теми, що вивчається. Письмове невиконання практичних завдань, означає незадовільну підготовку студента до заняття, що тягне за собою незадовільну оцінку за семінарському занятті.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 6 Адміністративно-правовий захист трудових прав працівників

Вивчаючи дану тему, слід з'ясувати зміст понять державний нагляд та контроль за дотриманням законодавства про працю, а також визначити різницю між ними.

Також, слід визначити перелік органів, які можуть здійснювати державний нагляд та контроль за дотриманням законодавства про працю. Визначити їх компетенцію.

Питання, які виносяться на обговорення

1. Державний нагляд і контроль за дотриманням законодавства про працю як форма захисту трудових прав працівників.
2. Державний нагляд і контроль за дотриманням законодавства про працю державними органами, страховими фондами. Види органів та їх компетенція.
3. Захист трудових прав працівників Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини.

Термінологічне завдання. Засвоїти такі визначення: державний нагляд за дотриманням законодавства про працю, державний контроль за дотриманням законодавства про працю, органи праці та соціального захисту.

Практичне завдання.

1. Зобразіть види нагляду і контролю за дотриманням законодавства про працю.
2. Визначте методи роботи при здійсненні державного нагляду контролю за дотриманням законодавства про працю державними органами, страховими фондами.

Література:

Бурак В.Я. Адміністративний захист трудових прав та законних інтересів працівників. *Університетські наукові записки*. 2016. №59. Ст. 189-198.

<http://old.univer.km.ua/visnyk/1571.pdf>

Бурлаченко Д.В. Нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю як інститут трудового права. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Випуск 1(26) том 2. С.31-35. http://www.pjv.nuoua.od.ua/v1-2_2019/9.pdf

Лагутіна І.В. Захист трудових прав працівників уповноваженим Верховної Ради України з прав людини. *Актуальні проблеми держави і права*. 2007. № 5.С.63-67. <http://www.apdp.in.ua/v30/13.pdf>

Середа О.Г. Оптимізація системи суб'єктів нагляду та контролю за дотриманням законодавства про працю. *Форум права*. 2014. №1. С.439-442.

Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини «Про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні» за 2020 рік https://dpsu.gov.ua/upload/file/zvit_2020_rik.pdf

Нормативно-правові акти:

Конституція України від 28.06.1996.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Кодекс законів про працю України від 10 .12.1971.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. № 435-4
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004р.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>

Про звернення громадян : Закон України від 2 жовтня 1996 р. №393/ 96-ВР <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) : Закон України від 3 березня 1998 р. №137/98-ВР <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137/98-%D0%B2%D1%80#Text>

Про посилення судового захисту прав та свобод людини і громадянина : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.1997р. №7. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-97>

Про практику розгляду судами трудових спорів : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 6.11.1992р. №9. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-92>

Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31.03.1995р. №4. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95>

Про практику застосування судами законодавства про оплату праці : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24.12.1999р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-99>

Тема 7 Громадський захист трудових прав працівників

Вивчаючи дану тему, спершу слід з'ясувати зміст громадського захисту трудових прав працівників. Визначити його уповноважених суб'єктів.

Окремої уваги потребує питання громадського контролю за дотриманням законодавства про працю, який здійснюється професійними спілками чи уповноваженими органами найманих працівників як форма захисту трудових прав працівників.

Питання, які виносяться на обговорення

1. Громадський захист трудових прав працівників: поняття, принципи, способи здійснення.

2. Громадський контроль за дотриманням законодавства про працю професійними спілками як форма захисту трудових прав працівників.

2.1. Поняття та функції професійних спілок.

2.2. Повноваження та форми участі профспілок при захисті трудових прав працівників(участь у системі соціального діалогу, проведення колективних переговорів, консультацій, укладення колективних договорів та угод; здійснення представництва найманих працівників при вирішенні індивідуальних і колективних трудових спорів).

2.3. Гарантії діяльності професійних спілок.

3. Громадський контроль за дотриманням законодавства про працю уповноваженими органами найманих працівників як форма захисту трудових прав працівників.

Термінологічне завдання. Засвоїти такі визначення: громадський контроль за дотриманням законодавства про працю, професійні спілки, уповноважені органи найманих працівників.

Практичне завдання.

1. Розмежуйте правовий статус професійних спілок та уповноважених органів найманих працівників.

2. Визначте з посиланням на нормативний акт повноваження професійних спілок у сфері захисту трудових прав працівників відповідно до Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності».

Література:

Боева О.С. Участь профспілок у захисті трудових прав працівників. *Держава та регіони*. Серія Право. 2013. №4(42). С. 68-72. file:///C:/Users/kohan/Downloads/drp_2013_4_14.pdf

Кисельова О.І., Верещака Я.В. Посилення ролі профспілок для захисту прав працівників у соціально-трудових відносинах із роботодавцем. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. №6. С. 188-190. http://www.lsej.org.ua/6_2019/45.pdf

Середа О.Г. Оптимізація системи суб'єктів нагляду та контролю за дотриманням законодавства про працю. *Форум права*. 2014. №1. С.439-442.

Середа О.Г. Повноваження профспілок у механізмі правового захисту прав працівників. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція. 2015. №15. Том 1. С. 123-125. http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc15/part_1/35.pdf

Уралова Ю.П. Гарантії діяльності профспілок щодо захисту прав і інтересів працівників. *Право і суспільство*. 2013. №3. С.171-176. http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2013/3_2013/26.pdf

Нормативно-правові акти:

Конституція України від 28.06.1996. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Кодекс законів про працю України від 10.12.1971. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. № 435-4 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>

Про звернення громадян : Закон України від 2 жовтня 1996 р. №393/ 96-ВР <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) : Закон України від 3 березня 1998 р. №137/98-ВР <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137/98-%D0%B2%D1%80#Text>

Про посилення судового захисту прав та свобод людини і громадянина : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.1997р. №7. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-97>

Про практику розгляду судами трудових спорів : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 6.11.1992р. №9. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-92>

Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31.03.1995р. №4. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95>

Про практику застосування судами законодавства про оплату праці : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24.12.1999р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-99>

Тема 8 Самозахист трудових прав працівників

Вивчаючи дану тему, слід з'ясувати зміст поняття самозахист, визначити його межі та форми здійснення. Також, слід встановити примірні процедури при вирішенні індивідуальних та колективних трудових спорів.

Окремої уваги слід приділити медіації, як новітньому способу вирішення трудових спорів.

Питання, які виносяться на обговорення

1. Поняття та ознаки самозахисту трудових прав працівників.

2. Способи та межі самозахисту трудових прав працівників.
  3. Форми здійснення самозахисту трудових прав працівників.
  4. Примирні процедури при вирішенні індивідуальних трудових спорів.
  5. Примирення і медіація як способи вирішення індивідуального трудового спору.
- Основні риси медіації.
6. Примирні процедури при вирішенні колективних трудових спорів (конфліктів).
  7. Страйк як крайня форма захисту трудових прав працівників.

Термінологічне завдання. Засвоїти такі визначення: самозахист трудових прав працівників, колективний самозахист трудових прав працівників, індивідуальний самозахист трудових прав працівників, медіація, страйк.

Практичне завдання.

1. Письмово вказати випадки, коли забороняється проведення страйку.
2. З посиланням на З.У. «Про порядок вирішення колективних трудових спорів(конфліктів), визначте органи які беруть участь у вирішенні колективного спору та вкажіть їх компетенцію.
- 3.Розв'яжіть задачі:

Задача №1.

У ході проведення колективних переговорів при укладенні колективного договору на лісопереробному підприємстві між представниками роботодавця і виборним профспілковим органом, який представляв інтереси найманих працівників виникли розбіжності. Представники роботодавця настоювали на наданні додаткових відпусток за ненормований робочий день тривалістю 5 календарних днів, а профспілковий орган вимагав надання відпустки тривалістю 7 календарних днів. *В якому порядку можна вирішити дані розбіжності?*

Задача №2

Для врегулювання колективного трудового спору в ТзОВ „Марія” з приводу покращення умов праці було утворено примирну комісію. Оскільки примирна комісія не прийняла рішення, яке б задовольняло обидві сторони, було прийнято рішення про утворення трудового арбітражу. Представники Національної служби посередництва і примирення запропонували свій склад трудового арбітражу. Однак наймані працівники відмовились від послуг запропонованих трудових арбітрів і запропонували свій склад трудового арбітражу. Представники роботодавця були схильні вибирати членів трудового арбітражу зі списку Національної служби посередництва і примирення за погодженням з найманими працівниками. *Оцініть аргументи кожної сторони спор? Складіть угоду між сторонами колективного трудового спору про утворення трудового арбітражу.*

Література:

Васіна Н.В. Самозахист у трудовому праві: поняття, ознаки, способи та межі самозахисту. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. №9. Ст. 142-145. http://www.lsej.org.ua/9_2020/35.pdf

Орлова К.О. Самозахист трудових прав працівників з огляду трудового законодавства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. №6. С. 155-156. http://www.lsej.org.ua/6_2017/45.pdf

Середа О. Г. Медіація (посередництво) як альтернативний спосіб вирішення трудового спору. *Право та інновації*. 2017. № 2(18). С 38-45. <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/Sereda18.pdf>

Шумило М. Медіація як інструмент вирішення трудових спорів: невичерпний ресурс для розвантаження судової системи. *Юридична газета online*. 20 лютого 2020р. <https://jur->

gazeta.com/publications/practice/trudove-pravo/mediaciya-yak-instrument-virishennya-trudovih-sporiv-nevicherpny-resurs-dlya-rozvantazhennya-sudovo.html

Нормативно-правові акти:

Конституція України від 28.06.1996.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Кодекс законів про працю України від 10 .12.1971.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. № 435-4
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004р.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>

Про звернення громадян : Закон України від 2 жовтня 1996 р. №393/ 96-ВР
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) : Закон України від 3 березня 1998 р. №137/98-ВР <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137/98-%D0%B2%D1%80#Text>

Про посилення судового захисту прав та свобод людини і громадянина : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.1997р. №7.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-97>

Про практику розгляду судами трудових спорів : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 6.11.1992р. №9. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-92>

Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31.03.1995р. №4.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95>

Про практику застосування судами законодавства про оплату праці : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24.12.1999р.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-99>